

MUHASEBE MESLEĞİNDE HAKSIZ REKABETİN BOYUTU: TÜRKİYE'DE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

Ünal Arslan^{1*}, Metin Kılıç^{2*}

¹Öğr. Gör. Sinop Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü

²Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü

*uarslan@sinop.edu.tr, *metinkilic@bandirma.edu.tr

+ORCID: 0000-0001-7395-8567, +ORCID: 0000-0002-5025-6384

Öz- Bu çalışmada; Türkiye’de serbest olarak mesleki faaliyetlerini sürdüren muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe mesleğinde haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerin sorunun çözümünde ne derece etkin olacağına ilişkin değerlendirmelerinin tespiti ile haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik önerilerinin tespiti amaçlanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Muhasebe Mesleğinde Haksız Rekabet Sorununa Yönelik Çözüm Önerileri Ölçeği” Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesinde Serbest Muhasebeci (SM) ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) unvanlı 512 muhasebe meslek mensubuna gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerle ilgili değerlendirmelerinde unvan, mesleki deneyim ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılıklar bulunmazken, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleği sürdürdüğü bölge değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümünde SMMM odalarına, mesleki sınırlamaya, tahsilata, mesleğe girişe, eğitime, devlet denetimine, iş sahiplerine, meslek mensuplarına ve mevzuata yönelik olmak üzere dokuz farklı kategoride, otuz başlık altında toplanan önerilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler – Muhasebe Mesleği, Haksız Rekabet, Etik

THE EXTENT OF UNFAIR COMPETITION IN THE ACCOUNTING PROFESSION: A RESEARCH FOR THE MEMBERS OF ACCOUNTING PROFESSION IN TURKEY

Abstract – This study aimed to investigate evaluations of the members of accounting profession in Turkey regarding the extent of legislative regulations and applications that are considered to contribute for the solution of unfair competition effectively in accounting profession and their suggestions over the solution of the issue. For collecting data, “Solution Suggestions Scale Aimed at Unfair Competition Issue” developed by the researcher was applied in seven regions of Turkey with 512 persons titled Public Accountant (SM) and Certified Public Accountant (SMMM) on a voluntary basis. According to the findings obtained from the research; there was not a significant difference with regard to title, professional experience and age variables in evaluations related to legislative regulations and applications that are considered to contribute the solution for unfair competition issue of employees in accounting profession and significant differences were detected dealing with gender, educational status and regional variables. In addition, the members of accounting profession were detected to promote suggestions for the solution of unfair competition issue in nine categories and under thirty titles with regard to SMMM chambers, occupational limitation, revenue, access to profession, education, state supervision, employers, colleagues, legislation.

Keywords – Accounting Profession, Unfair Competition, Ethics

*Bu çalışma 2020 yılında tamamlanan aynı isimli doktora tezinden türetilmiştir.

Bu çalışmanın etik olarak uygunluğu Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 12.02.2019 tarihli, 2019/3 no.lu toplantıda alınan 2 no.lu karar ile onaylanmıştır.

1. GİRİŞ

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleği bakımından rekabet; hizmet piyasalarında faaliyetlerini sürdüren SMMM/YMM büro veya organizasyonlarının kendi aralarında özgürce ekonomik kararlar verebilmelerine imkân sağlayan bir yarış olarak ifade edilmektedir (İYMMO, 2017). Meslekteki bu rekabetçi yapı bilgi ve yeterlilik yarışı, hizmet yarışı, teknoloji ve sistem yarışı ve muhasebe mesleğinin kimliğini en üst seviyeye çıkarma yarışı şeklinde kendini göstermektedir (Arı, 2011: 66).

Muhasebe mesleğinde rekabet; verimliliği sağlarken müşterilerin daha kaliteli hizmet alımını sağlamakta, gelişmeleri teşvik etmekte, ekonomik gücün birkaç elde toplanmasını önleyerek kurumsallaşmayı teşvik etmektedir. Meslekteki rekabetin ifade edilen bu faydaları sağlayabilmesi için her şeyden önce bu rekabetin yasal koşullar içerisinde ve etik ilkeler doğrultusunda yapılması gerekmektedir. Meslekte rekabetin etik ilkelerin dışına çıkılarak, yasayla belirlenmiş kurallara aykırı biçimde yapılması ise “haksız rekabet” denilen olguyu doğurmaktadır (İYMMO, 2017).

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliğinin tanımlar başlığını taşıyan dördüncü maddesinde meslekteki haksız rekabet; “meslek mensuplarının birbirleriyle ve iş sahibi ile olan ilişkilerini etkileyen aldatici veya diğer şekillerdeki dürüstlük kurallarına aykırı davranışları veya mesleki uygulamalar” şeklinde tanımlanmıştır (TÜRMOB, 2007). Tanım genel olarak değerlendirildiğinde 6102 sayılı Kanun’un 54/II. maddesinde belirtilen haksız rekabetle ilgili ifadelerle benzer bir tanımlamanın muhasebe mesleğine uyarlandığı görülmektedir.

İktisadi rekabetin olduğu pek çok sektörde yaşanan haksız rekabet sorunu muhasebe mesleğinde de yaşanmakta, çözümü için yıllardır pek çok yasal düzenleme ve uygulama yapılmasına rağmen istenilen başarının tam olarak elde edilemediği önemli bir sorun olarak mevcudiyetini korumaktadır. Bu durum 2010-2018 yıllarına ait haksız rekabet dosya sayılarının verildiği Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. 2010-2018 Yılları Arasında Muhasebe Mesleğinde Haksız Rekabet Dosya Sayıları

Yıl	Oda yönetim kurulu kararı ile oda haksız rekabetle mücadele kuruluna sevk edilen dosya sayısı	Yapırım önerisi ile oda yönetim kuruluna sunulan toplam dosya sayısı	Ceza verilmesine yer olmadığı önerisi ile yönetim kuruluna sunulan dosya sayısı	Dosyanın işlemlenmediği önerisi ile yönetim kuruluna sunulan dosya sayısı	Sonuçlandırılmamış dosya sayısı
2010	1047	394	421	109	123
2011	1349	752	296	208	93
2012	1148	341	386	239	182
2013	1062	443	283	180	156
2014	1083	880	33	131	39
2015	942	525	172	114	131
2016	956	557	179	81	139
2017	1425	780	306	13	326
2018	1860	904	481	3	472

Kaynak: TÜRMOB Faaliyet Raporları 2010-2018

Muhasebe mesleğinde hak edilemeyen kazançlara, üretmeden paylaşmaya ve meslekle bağdaşmayan pek çok durumun ortaya çıkmasına neden olan haksız rekabet sorunu mesleğe, meslek mensuplarına ve topluma önemli ölçüde zarar vermektedir (Arı, 2011: 66). Haksız rekabetin olumsuz sonuçlarından ilk etkilenen grup meslek mensuplarıdır. Haksız rekabet davranışında bulunan meslek mensupları bu davranışının yaptırımına katlanmak zorunda kalmakta, uyarma cezasından meslekten men cezasına kadar varan cezalarla karşılaşabilmektedirler (Çekici, 2009: 90). Haksız rekabet davranışına maruz kalıp iş kaybına uğrayan meslek mensubu ise hem ekonomik hem de sosyal kayıplara uğramaktadır. Haksız rekabet, meslek mensupları arasındaki mesleki ve sosyal birlikteliği bozmakta, onların birbirlerine olan güvenini azaltmakta ve iş tatminini olumsuz etkilemektedir.

Haksız rekabetin olumsuz sonuçlarından ikincisi mesleki ve örgütsel anlamda yaratacağı etkidir. Meslekteki bu sorun meslek hakkında olumsuz bir yargının oluşmasına yol açacak, bu olumsuz yargı ise oluşturulmaya ve sürdürülmeye çalışılan meslek vizyonunun, misyonunun ve ilkelerinin sorgulanmasına neden olacaktır (Çekici, 2009: 90). Ayrıca meslekte uzun zamandır mevcut olmasına rağmen, çözümünde istenilen başarıya ulaşamamış bu sorun, sorunun çözümünde en önemli rolü üstlenmesi gereken muhasebe meslek odalarının kamu nezdinde prestij kaybına uğramasına neden olabilecek ve sorun üzerinde söz sahibi olmalarını da güçleştirecektir (İYMMO, 2017).

Haksız rekabetin yukarıda ifade edilen olumsuz sonuçlarının yanında bir de kamusal olumsuz sonucu vardır ki bu sonucun diğerlerinden daha önemli olduğu söylenebilir. Muhasebe mesleğinde sunulan hizmetin kamusal niteliğe sahip olması nedeniyle, meslekteki haksız rekabetin bir taraftan kamu düzenini bozucu diğer taraftan da kamu gelirlerini olumsuz yönde etkileyici rolünün göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Çekici, 2009: 90). Meslek kalitesini ciddi bir biçimde olumsuz etkileyen haksız rekabet, kayıtlandırma, sınıflandırma, raporlama, analiz ve gerekli kişilere bu bilgileri sunma gibi tüm muhasebe aşamalarının sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesine engel teşkil etmektedir (Akpolat, 2015: 1). Bunun sonucunda da bilgi kullanıcıları için doğru bilgi üretmesi gereken muhasebe asli görevini yerine getirmekten uzaklaşmakta, bu durum tüm toplumu ya doğrudan ya da dolaylı olarak olumsuz etkilemektedir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Muhasebe mesleğinde haksız rekabet sorunuyla ilgili literatür incelendiğinde, bu konuda yapılan çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Ömürbek ve Türkoğlu (2013) çalışmalarında, muhasebe meslek mensupları arasındaki haksız rekabet sorununu ve bu soruna neden olan etkenleri belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmalarında, haksız rekabete neden olan unsurlar meslek mensuplarının mesleki deneyim süresine göre incelenmiştir. Çalışmalarında meslek mensuplarının, haksız rekabet sorununun tespiti ve çözümünde güncel mevzuatı yetersiz gördüğü ve bu sorunun meslek mensuplarının toplumdaki

mesleki itibarlarına gölge düşürerek, muhasebe mesleğinin hak ettiği saygınlığa ulaşmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

Sak (2013) çalışmasında, meslekte yaşanan haksız rekabet sorununun tespitini ve bu sorunla ilgili çözüm yolları geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, haksız rekabet sorununa yol açan önemli unsurlar arasında asgari ücret tarifesine uyulmaması, kaçak bürolar, ruhsat kiralama ve her türlü muhasebe işini üstlenen denetim firmaları gösterilmiştir. Ayrıca meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odalarının sorunun çözümünde gerekli etkiyi sağlayamadığı vurgulanmıştır.

Akpolat (2015) çalışmasında, meslek mensuplarını haksız rekabet davranışına yönlendiren, mesleğe yeni başlayanların rekabetiyle ilgili algılar ve etik yönelimin etkilerini incelemiştir. Çalışmada etik yönelimdeki artışın, muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabete yönelimini negatif yönde etkilediği ayrıca mesleğe yeni başlayanların, haksız rekabete katılımı pozitif yönde etkilemekte olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akarsu (2015) çalışmasında, muhasebe mesleğinde haksız rekabeti nedenleri ve boyutlarıyla ortaya koymak için meslek mensuplarının konuya ilişkin düşünceleri, bilgileri ve mevcut algılarını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, haksız rekabetin meslekte kısmen de olsa mevcut olduğu sonucuna varılmıştır.

Kurnaz, Altunal ve Özbek (2016) çalışmalarında, haksız rekabetle mücadele yazılımının (E-Birlik) yeterliliğini ve etkinliğini ölçerek, yazılımın geliştirilmesi gereken yönlerini ortaya koymuşlardır. Çalışmada meslek mensuplarının haksız rekabet algıları, onların haksız rekabetle mücadele yazılımı ile ilgili eleştiri, beklenti ve tutumları da ortaya konulmuştur.

Tugay ve Kılıç (2017) meslek mensuplarının etik algılarına yönelik kuramsal yapıları değerlendirdikleri çalışmalarında, meslek mensupları arasındaki haksız rekabetin azalmasında etik eğitimin ve bunun sonunda imzalanan etik sözleşmenin katkısı olacağını belirtmişlerdir.

Dikmen (2019) çalışmasında, mesleki deneyim sürelerine göre meslek mensuplarını üç gruba ayırmış ve bu grupların haksız rekabeti oluşturan faktörlerin önem derecelerini değerlendirmelerinde farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmada, farklı deneyim sürelerine sahip meslek mensuplarının haksız rekabete bakış açılarının farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal (2019) çalışmasında, meslek mensuplarının etik algıları ile haksız rekabet duyarlılıkları arasındaki ilişkiyi ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre, meslek mensuplarının etik algısı ile haksız rekabet duyarlılığı arasında pozitif yönlü, orta şiddetli bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Araştırmasında etik algısı yüksek olan meslek

mensuplarının haksız rekabet davranışlarından uzak durduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı, Türkiye’de serbest çalışan muhasebe meslek mensuplarının, meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerin bu sorunun çözümünde ne derece etkin olacağına ilişkin değerlendirmelerinin tespiti ile haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik önerilerinin tespit edilmesidir. Araştırmanın bu amacıyla ilgili olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

I. Meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerle ilgili muhasebe meslek mensuplarının değerlendirmeleri nelerdir?

II. Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında unvan, cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki deneyim, yaş ve mesleği sürdürdüğü bölge bakımından anlamlı farklılık var mıdır?

III. Muhasebe meslek mensuplarının meslekte yaşanan haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

Araştırmanın amacı doğrultusunda: “Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında; unvan, cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki deneyim, yaş, mesleği sürdürdüğü bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır” hipotezleri test edilmiştir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem araştırma modelinde düzenlenirken, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayan paralel desen ile tasarlanmıştır. Araştırmanın nicel boyutu, genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeline uygun olarak, nitel boyutu ise nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) desenine uygun olarak düzenlenmiştir.

Araştırmada, verilerin toplanması için anket formundan yararlanılmış, kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısım katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik ifadelerden oluşurken, ikinci kısım meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerle ilgili değerlendirmelerini tespit etmek amaçlı ifadelerle, haksız rekabet sorununun çözümü konusundaki önerilerini belirlemeyi amaçlayan açık uçlu bir sorudan oluşmuştur. Anket formunda yer alan ifadelere yönelik katılımcıların tutumlarının ölçümünde tutum ölçekleri arasında yaygın bir kullanıma sahip olan 5’li likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Araştırma amacına uygun olarak araştırmacı tarafından “muhasabe mesleğinde haksız rekabet sorununa yönelik çözüm önerileri ölçeği” geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçeğin kapsam geçerliliği için konu alanında uzman üç akademisyen ve SMMM unvanlı üç meslek mensubundan görüş alınmış, yapı geçerliliği Şubat 2019 tarihinde yapılan pilot uygulamayla 60 muhasabe meslek mensubundan elde edilen veriler doğrultusunda açımlayıcı faktör analizi ile sağlanmıştır.

Açımlayıcı faktör analizinden önce anketin pilot uygulaması ile elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Verilere ait KMO değeri 0,816 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur (KMO>0,500). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 494,037 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). KMO ve Bartlett küresellik testi sonucuna göre araştırma verilerinin faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaşılmış, yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin faktör yük değerlerinin 0,336 ile 0,786 arasında değiştiği, 13 madde ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %38,949 olarak ölçülmüştür. Ayrıca araştırma için geliştirilen ölçeğin güvenilirliği, Cronbach's Alpha katsayısı ile hesaplanmış ve bu katsayı 0,846 olarak hesaplanmıştır.

TÜRMOB 2018 faaliyet raporuna göre; Türkiye genelinde serbest çalışanlar kütüğüne kayıtlı 4.284 SM ve 52.792 SMMM'den oluşan toplam 57.076 meslek mensubu mevcut olup bu sayı araştırmanın ana kütleliğini oluşturmuştur. Araştırma verileri bu ana kütlede, Mart-Temmuz 2019 tarihleri arasında Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinde kolayda örnekleme yöntemiyle gönüllülük esası ile araştırmaya katılan 512 muhasabe meslek mensubundan toplanmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analize tabi tutulmuştur. Nicel veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiş ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Nicel verilerin analizinde betimsel istatistik yöntemler, bağımsız gruplar T testi ve Anova testi kullanılmış, Anova testinde fark çıkması durumunda ise çoklu karşılaştırma için Tukey testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde nitel araştırma analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılırken aynı zamanda muhasabe meslek mensuplarının haksız rekabete yönelik çözüm önerilerinin oluşturduğu ifadeler betimsel analiz yöntemiyle araştırmada sunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular, nicel boyuta ilişkin bulgular ve nitel boyuta ilişkin bulgular olmak üzere iki kısımda ifade edilmiştir.

4.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular

Araştırma verilerine betimsel istatistik yöntemler uygulanmış ve Tablo 2'deki bulgular elde edilmiştir. Tablo 2'ye göre ölçekte verilen ifadeler meslek mensuplarının katılım düzeylerinin yüksek ($3,96\pm0,65$) olduğu görülmektedir. En yüksek katılım düzeyinin 4,36 ortalama ile ölçeğin beşinci

maddesindeki “meslekte yaşanan tahsilat sorununun çözülmesi” ifadesi olduğu gözlemlenirken, en düşük katılım düzeyinin 3,54 ortalama ile ölçeğin birinci maddesindeki “zaman endeksli ücret tarifesi hayata geçirilmesi” ifadesine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Ait Betimsel İstatistikler

1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum	1		2		3		4		5		ORT.
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İFADELER											
Meslekte yaşanan tahsilat sorununun çözülmesi	5	1	55	10,7	18	3,5	108	21,1	326	63,7	4,36
Bürolarda istihdam edilen personel sayısı ile müşteri (iş sahipleri) sayısı ilişkisinin kurulmasına imkan sağlayacak "büro standartlarının" hayata geçirilmesi.	5	1	18	3,5	28	5,5	228	44,5	233	45,5	4,30
Meslek mensuplarının hizmet kalitelerini arttırmaları.	6	1,2	54	10,5	17	3,3	186	36,3	249	48,6	4,21
Meslek mensubu sayısının mükellef sayısı ile orantılı olarak artırılması.	4	0,8	32	6,3	30	5,9	256	50	190	37,1	4,16
Meslek mensuplarına yönelik Oda denetimlerinin artırılması.	7	1,4	47	9,2	31	6,1	231	45,1	196	38,3	4,10
Meslek mensuplarına etik konusunda daha fazla hizmet içi eğitim verilmesi.	17	3,3	70	13,7	32	6,3	194	37,9	199	38,9	3,95
Haksız rekabet durumlarında meslek mensuplarına uygulanan cezaların artırılması.	13	2,5	52	10,2	64	12,5	206	40,2	177	34,6	3,94
Maliye Bakanlığı'nın planladığı iş kapasitesi sınırlamasının (mükellef kotası) uygulanması.	20	3,9	68	13,3	52	10,2	168	32,8	204	39,8	3,91
Eğitim-Öğretim programlarına etişin ders olarak konulması.	9	1,8	81	15,8	40	7,8	204	39,8	178	34,8	3,90
İş sahipleri üzerinde kamu denetiminin artırılması.	9	1,8	79	15,4	71	13,9	205	40	148	28,9	3,79
İş sahiplerinin haklı nedenleri olmaksızın meslek mensubu değiştirebilmelerinin önlenmesi.	27	5,3	88	17,2	66	12,9	168	32,8	163	31,8	3,69
Birlik ve Odalarda oluşturulan Etik Kurul ve Haksız Rekabetle Mücadele Kurul üyelerinin bu konularda uzman kişilerden (akademisyen vb.) oluşturulması.	18	3,5	105	20,5	66	12,9	156	30,5	167	32,6	3,68
Zaman endeksli ücret tarifesinin hayata geçirilmesi.	21	4,1	115	22,5	75	14,6	167	32,6	134	26,2	3,54

4.1.1. Araştırma Hipotezlerinin Sınanması

Araştırmada elde edilen verilere hangi testlerin uygulanabileceğinin belirlenmesi amacıyla verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Literatürde ölçek içi maddelerden elde edilen basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında olması verilerin normal dağılıma sahip olduğunu söylemek için yeterli görülmektedir (Hair Jr vd., 2016: 54; Morgan vd., 2011: 51).

Araştırmada elde edilen verilerin çarpıklık (-0,587) ve basıklık (-0,087) değerleri yukarıda ifade edilen değerler

arasında yer aldığından verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiş ve verilerin analizinde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır.

SM unvanlı meslek mensubu sayısının çok az olması nedeniyle ölçek puanının unvan açısından incelenmesinde değişkenler arasında homojenlik sağlanamadığından parametrik olmayan test tekniklerinden Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Araştırma hipotezlerinin sınanması amacıyla uygulanan testler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Farklılıkların Unvan, Cinsiyet, Eğitim Durumu, Mesleki Deneyim, Yaş ve Mesleğin Sürdürüldüğü Bölge Açısından İncelenmesi

Unvan	n	Ortalama	ss	U	p	
SM	21	3,75	0,52	3899,500	0,058	
SMMM	491	3,97	0,65			
Cinsiyet	n	Ortalama	ss	t	p	
Kadın	147	4,07	0,61	2,303	0,022*	
Erkek	365	3,92	0,66			
Eğitim Durumu	n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
Ortaöğretim	34	3,44	0,64	8,945	0,000*	1-2
Ön lisans	20	3,97	0,63			1-3
Lisans	416	4,02	0,62			1-4
Lisansüstü	42	3,87	0,75			
Mesleki Deneyim	n	Ortalama	ss	F	p	
1-5 yıl	82	4,07	0,63	0,601	0,699	
6-10 yıl	82	3,95	0,61			
11-15 yıl	96	3,98	0,74			
16-20 yıl	81	3,91	0,67			
21-25 yıl	64	3,92	0,59			
26 yıl ve üstü	107	3,95	0,62			
Yaş	n	Ortalama	ss	F	p	
30 yaş ve altı	33	4,11	0,61	1,078	0,367	
31-40 yaş	173	3,96	0,67			
41-50 yaş	156	4,01	0,65			
51-60 yaş	121	3,88	0,60			
61 yaş ve üstü	29	3,92	0,73			
Mesleği Sürdürdüğü Bölge	n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
Marmara	151	4,15	0,57	10,411	0,000*	1-5
Ege	87	4,06	0,55			1-7
Akdeniz	74	3,97	0,67			2-5
Karadeniz	52	3,95	0,58			2-7
Doğu Anadolu	16	3,53	0,78			3-7
Güneydoğu Anadolu	49	4,07	0,69			4-7
İç Anadolu	83	3,55	0,65			5-6
				6-7		

*p<0,05

Tablo 3'e göre araştırmanın nicel boyutunda, muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmelerinde unvan, mesleki deneyim ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleği sürdürdüğü bölge değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle araştırma hipotezlerinden H1: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen

yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, unvan değişkenine göre anlamlı bir fark vardır hipotezi, H4: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır hipotezi ve H5: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır hipotezleri kabul edilmemiştir.

Farklılıklar cinsiyet açısından incelendiğinde; kadın meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi erkek

meslek mensuplarından daha yüksek çıkmıştır. Böylece araştırmadaki H2: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı

sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır; hipotezi kabul edilmiştir.

Farklılıklar eğitim düzeyleri açısından incelendiğinde; önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunu meslek mensuplarının, haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi ortaöğretim mezunu meslek mensuplarından daha yüksek çıkmıştır. Böylece araştırmadaki H3: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır; hipotezi kabul edilmiştir.

Farklılıklar mesleğin sürdürüldüğü bölgeler açısından incelendiğinde; Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi, İç Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarına göre daha yüksek çıkarken, Marmara, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi Doğu Anadolu Bölgesinde faaliyetini sürdüren meslek mensuplarına göre daha yüksek çıkmıştır. Böylece araştırmadaki H6: Muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ait değerlendirmeleri arasında, mesleki faaliyetlerini sürdürdüğü bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır; hipotezi kabul edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular

Karma yöntem araştırma modelinde düzenlenen bu araştırmanın nitel boyutunu, araştırma sorularından üçüncüsü olan: “Muhasebe meslek mensuplarının meslekte yaşanan

haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik önerileri nelerdir?” Sorusu ve bu soruya ilişkin cevaplar oluşturmaktadır. Bu kapsamda veri toplama aracının ikinci kısmında yer alan ve muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümü konusunda önerilerini tespit etmeyi amaçlayan, “haksız rekabet sorununun çözümü konusunda önerileriniz varsa lütfen yazınız” biçiminde düzenlenmiş açık uçlu ifadeye katılımcıların vermiş oldukları cevaplar araştırmanın nitel verilerini oluşturmuştur.

Araştırmaya katılarak ölçme aracında nicel verilerin toplandığı bölümü eksiksiz dolduran 512 muhasebe meslek mensubundan 163’ü ölçme aracındaki açık uçlu ifadeye de cevap vermiştir. Nitel araştırma doğrultusunda elde edilen bu verilerin analizinde hem içerik analizi hem de betimsel analiz birlikte kullanılmıştır. İçerik analizinde öncelikle, meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik sunmuş oldukları öneriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Sözcük, cümle ve paragraf yapıları ayrıntılı bir biçimde incelenen verilerden araştırmayla ilgisi olmayan bölümler çıkartılmış, araştırmayla ilgili bölümler ise araştırmacı tarafından isimlendirilip kodlanmıştır. Daha sonra bu kodların birbirleriyle benzerlikleri ve farklılıkları incelenmiş, benzer kodlar sınıflandırılarak kategoriler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategoriler “haksız rekabet sorununa yönelik çözüm önerileri” teması altında toplanmıştır.

Yapılan içerik analizinde, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının “haksız rekabet sorununa yönelik çözüm önerileri” teması altında; “SMMM odalarına yönelik öneriler”, “mesleki sınırlamaya yönelik öneriler”, “tahsilata yönelik öneriler”, “mesleğe girişe yönelik öneriler”, “eğitime yönelik öneriler”, “devlet denetimine yönelik öneriler”, “iş sahiplerine yönelik öneriler”, “meslek mensuplarına yönelik öneriler”, “mevzuata yönelik öneriler” olmak üzere 9 kategoride ve 30 kod altında önerilerinin olduğu tespit edilmiştir. İçerik analizi ile elde edilen bu kategoriler ve kodlar frekans ve yüzde değerleriyle Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. İçerik Analiziyle Elde Edilen Kategoriler ve Kodlar

Kategori	Kod	f	%
SMMM Odalarına Yönelik Öneriler	Yeni işe başlayan meslek mensuplarına destek	9	2,33
	Tarafsız bir biçimde meslek mensuplarının denetimi	28	7,24
	İş sahiplerinin meslek mensubu değişimlerinin oda gözetiminde yapılması	4	1,03
Mesleki Sınırlamaya Yönelik Öneriler	İş sahibi sınırlaması (müşteri kotası)	32	8,27
	Yaş sınırlaması	13	3,36
	Bölge sınırlaması	2	0,52
Tahsilata Yönelik Öneriler	Tahsilat sorununun çözülmesi	17	4,39
	Tahsilatın meslek örgütü veya bakanlık aracılığı ile yapılması	32	8,27
	Asgari ücret tarifesine uyumun sağlanması	16	4,13
	Asgari ücret tarifesinin artırılması	11	2,84
Mesleğe Girişe Yönelik Öneriler	Mesleğe başlayan meslek mensubu sayısının kontrol altında tutulması	18	4,65
	Muhasebe meslek mensubu yetiştiren okulların açılması	7	1,81
Eğitime Yönelik Öneriler	Örgün eğitim	3	0,78
	Etik eğitim	24	6,20
Devlet Denetimine Yönelik Öneriler	İş sahiplerinin denetimi	4	1,03
	Meslek mensuplarının denetimi	6	1,55
İş sahiplerine Yönelik Öneriler	İş sahiplerinin bilinçlendirilmesi	8	2,07
	Borcu olan iş sahiplerinin bağlayıcılığının artırılması	14	3,62
Meslek Mensuplarına Yönelik Öneriler	Ahlaki davranışlar göstermeli	24	6,20
	Mesleki dayanışma	16	4,13
	Hizmet kalitesini arttırmaları	18	4,65
	Karşılaştığı haksız rekabet davranışlarını oda yönetimine bildirmeleri	5	1,29
	İş kabullerinde önceki meslek mensubu ile görüşme	9	2,33
Mevzuata Yönelik Öneriler	Haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği güncellenmeli	5	1,29
	Haksız rekabet davranışlarının cezaları artırılmalı	17	4,39
	İş sahiplerinin meslek mensuplarına dağılımının meslek odası veya bakanlık tarafından yapılması	6	1,55
	Büro standartlarının hayata geçirilmesi	26	6,72
	Zaman esaslı ücretlendirme sisteminin hayata geçirilmesi	4	1,03
	Haksız rekabet dosyalarının odaların dışında oluşturulan bağımsız kurullarca incelenmesi	6	1,55
	Belirli aralıklarla meslek mensuplarına ruhsat yenileme sınavı yapılması	4	1,03
	Genel		387

Muhasebe meslek mensuplarının açık uçlu ifadeye vermiş oldukları cevaplar, içerik analizi ve betimsel analizle çözümlenerek aşağıda verilmiştir.

4.2.1. SMMM Odalarına Yönelik Öneriler

SMMM odalarına yönelik öneriler kategorisinde özellikle "tarafsız bir biçimde meslek mensuplarının denetimi" önerisi çok sayıda meslek mensubu tarafından ifade edilmiştir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

"Yeni işe başlayan meslek mensuplarına destek" önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

"Ruhsat alıp büro açmaya karar veren meslek mensuplarına Oda tarafından gerekli desteğin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu destek verilmezse gerek büro açma masrafı gerekse büronun kirasını karşılamak ve ihtiyaç duyduğu geliri elde etmek için genç arkadaşlar düşük ücretle defter almaya çalışıyorlar bu durum haksız rekabete neden oluyor."

"Tarafsız bir biçimde meslek mensuplarının denetimi" önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

"Odaların meslek mensuplarına yönelik denetim faaliyetlerinin artırılması konusunu özellikle öneriyorum. Çünkü odaların bu konuda en etkin çözüm getirecek kurum olduğuna inanıyorum."

"Kesinlikle odaların denetim ve yaptırımı çok önemlidir. Dost ahbab düşünceleri ile bu sorunun üstesinden gelemeyiz. Odalar önlerine gelen haksız rekabet dosyalarını tarafsız bir biçimde incelemeli ve haksız rekabet davranışında bulunan tüm meslek mensuplarına gerekli cezayı vermelidir."

"İş sahiplerinin meslek mensubu değişimlerinin oda gözetiminde yapılması" önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

"Odalar mükellefin meslek mensubu değiştirmesinde inisiyatif kullanılmalı. Haksız rekabeti önleme adına bazı durumlarda bu değişime odalar engel olmalı ancak bu hem yasal olarak mümkün değil hem de pratikte pek mümkün olmayan bir durum. Şu yapılabilir; oda tarafından mükellefe, kaç yıldır bu meslek mensubu ile çalışıyorsunuz? Bugün neden meslek mensubunu değiştirmek istiyorsunuz? Soruları yöneltilebilir. Defteri giden meslek mensubuna da neden bu

kişi defterini sizden aldı soruları yöneltilecek bir uzlaştırmacı gibi bu ikisi arasındaki ilişkinin devamı yönünde gayret gösterilebilir. Hatta bu sorular oda gözetiminde odalarda bu konuda görevlendirilmiş kişilerce mükellef, defteri alan ve defteri veren meslek mensubunun bir araya getirildiği bir toplantıda sorulması sonucunda meslek mensubu değişimi sağlanırsa haksız rekabeti caydırıcı etkisi olacağını düşünüyorum.

4.2.2. Mesleki Sınırlamaya Yönelik Öneriler

Mesleki sınırlamaya yönelik öneriler kategorisinde, iş sahibi sınırlaması (müşteri kotası) önerisinin çok sayıda meslek mensubunca ifade edildiği görülmektedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“İş sahibi sınırlaması (müşteri kotası)” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Kesinlikle müşteri kotası uygulaması hayata geçirilmelidir. Herkes istediği kadar defter tutamamalıdır.”

“Meslek kanuna göre mali müşavirin fiilen işini yapması gerekir zaten bizim şube açamamamızın nedeni de fiilen iki yerde bulunamayacağımızdır. Şube açamayacağımızı bu şekilde düzenleyen bir meslek yasasının bir meslektaşın 200 müşteriye nasıl bakıyorsun bunlarla nasıl ilgileniyorsun diye sormaması da enteresan bir konu, bürolarda çalışan personel (bu personellerin mali müşavir olması kaydıyla) tutabilecekleri defterlere sınırlama getirilmesi gerekir.”

“Yaş sınırlaması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Muhasebe mesleğinde bırakma yaşı yok, ruhsat sahibi mesleğini yapabildiği yaşa kadar yapıyor, mesleğini artık sürdüremeyecek duruma geldiğinde ise ruhsatını bir başka kişiye kiralayabiliyor. Bu da meslekte haksız rekabete neden oluyor. Bunu önlemek için meslek mensuplarına büro faaliyetleri için bir yaş sınırı getirilmeli ve belirlenen bu yaştan sonra büro faaliyeti yapılmamalı.”

“Bölge sınırlaması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Bir ilde veya ilçede, istediğin yere eczane açamıyorsun sınırlama getirmişler. İl ve ilçe bazında, noter açamıyorsun sınırlama getirilmiş kanunla ve hatta bildiğim kadarıyla benzin istasyonu açmaya dahi sınırlama getirilmiş. Ancak mali müşavirlik ruhsatını aldıktan sonra memleketin her yerinde büro açma hakkın var ve bu konuda hiçbir sınırlama yok. Ayrıca buldukları bölgede belirli sayılarda açılmasına müsaade edilen işyerlerinin müşterisi de bizim gibi sınırlı sayıda mükelleften oluşmuyor, ilde veya ilçedeki tüm vatandaşlar bu işyerlerinin potansiyel müşterisi. Bir bölgede sürekli yeni büroların açılmasına müsaade edilmesi ister istemez haksız rekabete neden oluyor. Bölgedeki mükellef sayısının artmamasına veya çok az artmasına rağmen büro sayısının sürekli artması doğru bir uygulama değil. Her yıl il veya ilçedeki mükellef sayılarına bakılıp bu sayılarla orantılı olarak her il veya ilçeye açılacak büro sayıları belirlenmeli ve kesinlikle bu sayıların üstünde büro açılmasına müsaade

edilmemeli. Mükellef sayıları arttığı oranda da bir sıra dahilinde mali müşavirlere büro açma izni verilmeli. Ruhsat alıp büro açmak isteyen mali müşavirler de büro açabileceği il ve ilçelere yönlendirilmeli. Ayrıca büro açamayan mali müşavirlerin de mevcut bürolarda çalışmasına öncelik veren düzenlemeler yapılmalı.”

4.2.3. Tahsilata Yönelik Öneriler

Tahsilata yönelik öneriler kategorisinde, tahsilat sorununun çözülmesi ve özellikle de tahsilatın meslek örgütü veya Hazine ve Maliye Bakanlığı aracılığı ile yapılması önerileri çok sayıda meslek mensubu tarafından ifade edilmiştir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“Tahsilat sorununun çözülmesi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Tahsilat sorununun çözümü haksız rekabetin çözümünü de getirecektir.”

“Tahsilat için mali müşavirlik tarifesi verip bunun üzerinden sözleşme yapılmasını sağlayan gelir idaresi damga vergisini de bu ücretten tahsil ediyor. Ancak bu sözleşmelerdeki paralar alınmıyor. Odaların belirledikleri ücret tarifeleri mali tarifinin çok üstünde bunca rakamın içinde piyasada alınan rakamlar ise çok aşağılarda tabi ki emsal olan bu düşük rakam bizim gibi tarifeyi almaya çalışanları çok zor durumda bırakıyor. Fiyat birliği sağlanmakla birlikte bu ücretlerin alınması da sağlanmalı. Ücretler tahsil edilebilirse haksız rekabet sorununun çözüleceğini düşünüyorum.”

“Tahsilatın meslek örgütü veya bakanlık aracılığı ile yapılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Haksız rekabet sorununun çözümü için öncelikle tahsilat sorunu çözümlenmelidir. Tahsilat sorunu çözecek olan ise mali müşavirin bağlı olduğu odadır. Mali müşavirin mesleki faaliyetlerinde tarafsızlığını koruyabilmesi adına ücretlerini doğrudan mükelleften değil, oda aracılığıyla dolaylı olarak tahsil etmesinin daha doğru bir yöntem olacağını düşünüyorum. Odalarda tahsilata yönelik birimler oluşturulur ve ücret tahsilatları asgari ücret tarifesinden veya mükellef ile mali müşavirin anlaştığı tutar üzerinden odanın keseceği komisyon karşılığında bu tahsilat birimleri aracılığıyla sağlanırsa ve aynı zamanda ücretini ödemeyen mükelleflerden icra yoluyla tahsilata gidilirse tahsilat sorunuyla birlikte haksız rekabet sorunu da çözülecektir.”

“Haksız rekabetin ortadan kalkması için önce parasal tatmin gerekir. Bunun için de en kesin çözüm asgari ücret tarifesinden makbuzların kesilip mükelleften aynı vergi tahakkuku yaparmış gibi alınması ve bizim devletten ödemelerimizin her ayın belli bir gününde hesabımıza geçmesidir. Şayet böyle olursa ne haksız rekabet ne de işveren taraflı çalışan meslek mensubu kalır. Yani bizim alacağımızı devlet tahsil edecek bize devlet ödeme yapacak demek istiyorum.”

“Asgari ücret tarifesine uyumun sağlanması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Meslekte maalesef hiç olmaması gereken fiyat rekabeti mevcuttur ve haksız rekabete yol açmaktadır. Pek çok anlamsız gerekçeyle temellendirilmeye çalışılan fiyat rekabeti hem meslek mensuplarını hem de mesleği olumsuz etkilemektedir. Fiyat rekabetiyle meslek mensupları elde edecekleri gelirden mahrum kalırken, meslek toplum gözündeki saygınlığını yitirmektedir. Asgari ücret tarifesinin altında alınan düşük ücret doğal olarak hizmet kalitesini de düşürmekte ve bu kısır döngü yıllardır sürüp gitmektedir. Bu yüzden meslektaşların zaten düşük olan asgari ücret tarifesinin altına inmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.”

“Asgari ücret tarifesinin artırılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Asgari ücret tarifesinin hakkaniyetli rakamlara taşınması gerekir. Tarife gerçekten çok düşük, bu durum meslek mensuplarını haksız rekabete yönlendiriyor.”

4.2.4. Mesleğe Girişe Yönelik Öneriler

Mesleğe girişe yönelik öneriler kategorisini oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“Mesleğe başlayan meslek mensubu sayısının kontrol altında tutulması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Mükellef sayısına göre mali müşavir sayısının fazla olduğunu düşünüyorum. Fazla sayıda mali müşavir olması ve her yıl bu sayıya yenilerin eklenmesi haksız rekabeti artıran etkenlerden biri. Mesleğe katılımın mükellef sayıları dikkate alınarak kontrollü bir şekilde artırılmasının haksız rekabetin çözümüne katkı sağlayacağını düşünüyorum”

“Muhasebe meslek mensubu yetiştiren okulların açılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Mali müşavir olabilmek için her fakülteden giriş değil mali müşavirlik bölümleri oluşturulup bu fakültelerden girişler sağlanmalı. Böylece sadece mesleğe yönelik eğitim verecek bu fakültelerde gerek mesleki eğitim, gerekse haksız rekabetin temelinde yer alan etik dışı davranışlara yönelik eğitimlerin verilmesiyle mesleğin saygınlığı artacağı gibi haksız rekabet davranışları da azalır diye düşünüyorum.”

4.2.5. Eğitime Yönelik Öneriler

Eğitime yönelik öneriler kategorisinde özellikle etik eğitim konusunda katılımcıların önerilerinin yoğunlaştığı görülmektedir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“Örgün eğitim” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Nasıl ki avukat, doktor gibi meslekleri yapabilmek için ilgili üniversitelerin örgün eğitim birimlerinden mezun olmak gerekiyorsa, örgün eğitimden mezun olan kişilerin bu mesleği yapması kaliteyi arttıracığı gibi haksız rekabeti de önleyici etkisi olacaktır.”

“Etik eğitim” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Haksız rekabet sorunu aslında doğrudan etik sorundur ve meslek mensubunun etik dışı davranışının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Mesleki etik ilkelere uyan bir mali müşavir haksız rekabet olarak kabul edilen davranışlardan hiçbirine tenezzül etmeyecektir. Bu noktada yapılması gereken etik değerleri mali müşavirlere öğretebilmek ve bu değerlere uygun davranmalarını sağlamaktır. Bunun kolay olmadığı da açıktır. Çünkü bireylerin sahip oldukları gerek kültürel özellikler gerekse çevresel faktörler bu etik davranışları etkilemektedir. Her ne olursa olsun mali müşavirlere verilen etik eğitimler artırılmalı ve mesleki etik değerlere uymaları sağlanmalı. Ancak bu şekilde meslekteki haksız rekabetin önlenebileceğini düşünüyorum.”

4.2.6. Devlet Denetimine Yönelik Öneriler

Devlet denetimine yönelik öneriler kategorisini oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“İş sahiplerinin denetimi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Müşterilerin (vergi mükelleflerinin) Gelir idaresi-Maliye Bakanlığı tarafından sıkı denetimlerinin yapılması ve bu denetimlerin aynı zamanda muhasebe anlamında da yapılması.”

“Meslek mensuplarının denetimi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Beyanname veren meslek mensupları maliyede belirlidir. O firmalara her ay hizmet verdiği göre maliye meslek mensubunun beyan sistemine bakarak meslek mensubunun serbest meslek makbuzu kesmediğini anında tespit etmeli ve cezasını kesmeli. Çünkü en büyük haksız rekabet, parası alınan ancak serbest meslek makbuzu kesilmeyen işlemlerden oluşmaktadır. Piyasada anlaşmalar mükellefin ne ödediği ile ölçülüyor. Aynı parayı alan iki meslek mensubundan biri hiç kdv ve gelir vergisi ödemezken diğeri serbest meslek makbuzu kestiğinden dolayı aynı paranın içinden vergi ödemektedir.”

4.2.7. İş Sahiplerine Yönelik Öneriler

İş sahiplerine yönelik öneriler kategorisini oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“İş sahiplerinin bilinçlendirilmesi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Mevcut sistemin düzelmesi için mükelleflerin de bilinçlenmesi gerekir. Eğitimini tam almış işini özenle yapan meslek mensubu seçimi yapmalı ancak mükellefler az parayı tercih ettikleri için bu piyasada mağdur olan taraftayım”.

“Borcu olan iş sahiplerinin bağlayıcılığının artırılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Borcu olan mükellefin bağlayıcılığının artırılması gerekir ve bu mükelleflerin ayrıldıkları mali müşavirden kolaylıkla defterlerini alamamaları gerekir.”

4.2.8. Meslek Mensuplarına Yönelik Öneriler

Meslek mensuplarına yönelik öneriler kategorisinde, özellikle ahlaki davranışlar göstermeli, hizmet kalitesini artırma ve mesleki dayanışma önerileri sıklıkla katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“Ahlaki davranışlar göstermeli” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Sadece ahlak ile bu iş çözülür.”

“Her şeyden önce insan olabilmek ve insan olarak kalabilmek önemli. Haksız rekabet davranışına tenezzül eden arkadaşlara meslektaşlarının rızıkına göz dikmemenin insan olmanın erdemlerinden biri olduğu öğretilmeli.”

“Mesleki dayanışma” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Haksız rekabet meslek bilincini kavrayamamış kişisel menfaatini mesleği dahil her şeyin üzerinde gören kişilerce gerçekleştirilmektedir. Bunun için çözüm aşamasında ilk yapılacak olan meslek mensubunun kişisel menfaat düşüncesini törpüleyerek meslek bilinci ile hareket etmesini sağlamaktır. Bunu da meslek mensubunun meslektaşına karşı sorumluluğunun bir gereği olan mesleki dayanışma ile başarabiliriz. Bu dayanışma ve birlikteliği meslek odasının önderliğinde sağlayabilirsek meslek mensuplarının sorun üzerindeki değerlendirmeleri, fikir alışverişleri, birlikte oluşturacakları bilinç ve tavır sorunun çözümünde etkili olur.”

“Hizmet kalitesini arttırmaları” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Çözüm mali müşavirlerin fiyatla değil, kaliteli hizmetiyle rekabet etmesidir ve bu durumu bir şekilde mükellefe anlatabilmeleridir.”

“Hizmet kalitesi arttırılmalı, hizmet kalitesinin arttırılması bilinçli mükellefin meslek mensubuna bağlılığını artırır. Eğer siz mükellefin ihtiyaç duyduğu bilgiyi veya işiyle ilgili çözüm bulamadığı bir sorununun çözümü noktasında ona öneriler sunabilirseniz mükellef sizden kolay vazgeçmez. Elbette mükellefin ihtiyacı olan bu bilgiyi ona sunabilmeniz için meslek mensuplarının kendilerini geliştirmeleri gerekir.”

“Karşılaştığı haksız rekabet davranışlarını oda yönetimlerine bildirmeleri” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Bazı meslek mensubu arkadaşlar haksız rekabet davranışına maruz kaldıklarında, nasıl olsa bir şey değişmez düşüncesiyle odalara şikayette bulunmuyorlar. Bu durum haksız rekabetle defter toplamaya çalışan kişileri daha da cesaretlendiriyor. Bir sonuç elde edilmese bile meslekteki bu sorunu çözme adına meslek mensubu arkadaşların gerekli süreçlere başvurmasının faydası olacaktır.”

“İş kabullerinde önceki meslek mensubu ile görüşme” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Hiçbir meslek mensubu diğer meslektaşının bilgisi olmadan o defteri almamalı.”

“Meslektaşlar kendilerine bir defter geldiğinde işi kabul etmeden önce bu defterin geldiği meslek mensubu ile görüşmelidir. Bu meslek bilinci ve meslek ahlakının bir gereğidir. Şayet bu yapılabirirse haksız rekabet sorununun çözümüne önemli katkısı olur.”

4.2.9. Mevzuata Yönelik Öneriler

Mevzuata yönelik öneriler kategorisinde, büro standartlarının hayata geçirilmesi ve haksız rekabet davranışlarının cezalarının arttırılması önerileri katılımcılar tarafından daha fazla ifade edilmiştir. Aşağıda bu kategoriyi oluşturan kodlarla ilgili bazı katılımcıların ifadeleri her bir kod altında ayrı ayrı verilmiştir.

“Haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliği güncellenmeli” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Haksız rekabet ve reklam yasağı yönetmeliğinin, meslekteki bu sorunu engelleyemediğini, sorunun çözümünde etkin olmadığını çevremizde şahit olduğumuz olaylardan açıkça görüyoruz. Bu sebeple vakit kaybedilmeden bu soruna çözümler üretebilecek yeni bir yönetmelik, meslektaşların da görüşlerinden istifade edilerek hazırlanmalıdır.”

“Haksız rekabet davranışlarının cezaları arttırılmalı” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Haksız rekabette uygulanan disiplin cezaları caydırıcılıktan uzak, bu davranışlarda bulunanlar bu cezaları göze alarak davranışlarını devam ettirebiliyorlar. Şayet cezalar ağırlaştırılırsa bu kişilerin cesaretleri kırılır.”

“İş sahiplerinin meslek mensuplarına dağılımının meslek odası veya bakanlık tarafından yapılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Vergi dairelerinden veya mali müşavir odalarından mükellef yönlendirilmesi, sıralı işlem.”

“Büro standartlarının hayata geçirilmesi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Her alanda standartlar belirlenirken maalesef mesleğimizde bu yönde bir gelişme sağlanamadı. Mesleğin ve meslek mensuplarının hak ettikleri değere kavuşmaları için büro standartlarının düzenlenmesi şart. Meslek camiamızda bir tarafta gerçekten özenle düzenlenmiş bürolar mükelleflere hizmet vermeye çalışırken, diğer tarafta yetersiz fiziki şartlarda olan bürolar da mevcut. Bu durum başlı başına bir haksız rekabet oluşturuyor. Bu yüzden müşteriye iyi hizmet verme adına hem büroların sahip olması gereken asgari fiziki şartlarının ne olması gerektiği konusunda bir standart getirilmesi gerekirken, hem de meslek mensuplarının çalışma süreleri, çalıştırabileceği eleman sayıları ve bu elemanların nitelikleri ve hizmet verebileceği mükellef sayıları konularında standartlar belirlenmelidir. Bu konularda oluşturulacak standartlarla haksız rekabetin azalacağını düşünüyorum.”

“Zaman esaslı ücret tarifesinin hayata geçirilmesi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Zaman endeksli ücret tarifesi kota sistemi ile eş zamanlı olarak uygulanırsa sorunun çözümüne katkısı olur.”

“Haksız rekabet dosyalarının odaların dışında oluşturulan bağımsız kurullarca incelenmesi” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Bağlı bulunulan oda ile olan ikili ilişkiler ve samimiyetsizlik çözümü zorlaştırıyor, bu yüzden haksız rekabet dosyalarının oda dışındaki bağımsız kurullarda incelenmesi faydalı olur”.

“Belirli aralıklarla meslek mensuplarına ruhsat yenileme sınavı yapılması” önerisi ile ilgili katılımcıların ifadeleri;

“Meslekte yaygın olarak görülen haksız rekabet durumlarından biri meslek ruhsatının kiralınması yöntemiyle ortaya çıkan haksız rekabettir. Yaşının ilerlemesinden veya başka nedenlerle mesleği bırakan ruhsat sahipleri ruhsatlarını meslek mensubu olmayan kişilere kiralayabilmekte ve bunun önüne geçilememektedir. Bu biçimde oluşan haksız rekabeti ortadan kaldırmanın yolu, belirli aralıklarla (3 veya 5 yılda bir) meslek mensuplarına ruhsat yenileme sınavının yapılmasıdır. Yapılacak olan sınav mesleği fiilen yürüten meslek mensuplarının tamamının başarılı olabileceği ve güncel konular, tarifeler ve uygulamaları kapsayan bir sınav olurken, bu sınavdaki amaç; mesleğe devam etmeyen bu yüzden en temel güncel bilgilere dahi sahip olmayan meslek mensuplarının ellerindeki ruhsatın alınması olmalıdır. Bu şekilde bir yol izlenirse mesleği devam ettirmeyen ruhsat sahiplerinin ruhsatları iptal edileceğinden ruhsat kiralamalar azalacak ve bu yöntemle oluşan haksız rekabet te büyük ölçüde azalacaktır.”

5. SONUÇ

Türkiye’de serbest çalışan muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlerin bu sorunun çözümünde ne derece etkin olacağına ilişkin değerlendirmelerinin tespiti ile haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik önerilerinin tespitini amaçlayan bu çalışmanın nicel boyutunda; meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında unvan, yaş ve mesleki deneyim açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleği sürdürdüğü bölge açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Bu farklılıklar cinsiyet açısından incelendiğinde, araştırmaya katılan kadın meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi erkek meslek mensuplarından daha yüksek çıkmıştır. Meslek mensuplarının eğitim düzeyleri açısından farklılıklar incelendiğinde önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunlarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi ortaöğretim mezunlarından daha yüksek çıkmıştır. Farklılıklar bölgelere göre incelendiğinde, Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarının haksız

rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyleri, İç Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarından daha yüksek çıkarken, Marmara, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde mesleki faaliyetini sürdüren meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeyi Doğu Anadolu Bölgesinde faaliyetini sürdüren meslek mensuplarından daha yüksek çıkmıştır.

Araştırmanın nicel verilerine göre, ölçekte verilen 13 ifadenin aritmetik ortalaması 3,96 olarak ölçülmüştür. Bu sonuç araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının haksız rekabet sorununun çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülen yöntemlere katılım düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle TÜRMOB tarafından sorunun çözümüne yönelik olarak ölçekte ifade edilen yöntemlerden birinin veya birkaçının uygulanmasına karar verilmesi durumunda, bu yöntemlerin muhasebe meslek mensuplarınınca destekleneceği söylenebilir.

Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne ilişkin “SMMM odalarına yönelik öneriler”, “mesleki sınırlamaya yönelik öneriler”, “tahsilata yönelik öneriler”, “mesleğe girişe yönelik öneriler”, “eğitime yönelik öneriler”, “devlet denetimine yönelik öneriler”, “iş sahiplerine yönelik öneriler”, “meslek mensuplarına yönelik öneriler” ve “mevzuata yönelik öneriler” olmak üzere 9 kategori altında toplanan, 30 adet önerilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın nicel ve nitel bulguları birlikte değerlendirildiğinde, muhasebe meslek mensuplarınınca haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik olarak; tahsilat sorununun çözülmesi, büro standartlarının hayata geçirilmesi, meslek mensuplarına yönelik oda denetimlerinin artırılması, etik eğitimin artırılması, meslek mensuplarının hizmet kalitelerini arttırmaları, asgari ücret tarifesine uyumun sağlanması ve meslek mensubu sayısındaki artışın iş hacmindeki artışa paralel olarak düzenlenmesi önerilerinin daha fazla ifade edildiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle meslekteki bu sorununun çözümünde yukarıda ifade edilen konularla ilgili düzenlemelere öncelik verilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere meslekteki haksız rekabet sorununun çözümüne yönelik çok farklı öneriler mevcuttur. Bu önerilerden hangisinin veya hangilerinin uygulanarak sorunun çözüme kavuşturulacağı kararı, muhasebe meslek mensuplarının ve mesleğin örgütlü yapısını oluşturan odaların inisiyatifindedir. Bu bağlamda mesleki sorumluluk ve meslek bilinciyle bir araya gelen meslek mensuplarının çözüme yönelik değerlendirmeleri ve bu değerlendirmelerin meslek örgütüne desteklenip sonuç almaya yönelik yasal düzenleme ve uygulamaların hayata geçirilmesiyle, meslekteki haksız rekabet sorununun çözümünde önemli başarılar sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

- Akarsu, A. (2015), “Muhasebecilik Mesleğinde Haksız Rekabet Olgusu: Sivas İlinde Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Akpolat, T. (2015), “Etik Yönelim ve Mesleğe Yeni Başlayanların Algısının Haksız Rekabet Davranışı Üzerine Etkisi: Muhasebeciler Üzerinde Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Gebze/Kocaeli.
- Arı, H. (2011), Kurumsallaşma Sürecinde Haksız Rekabet. 3. Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kongresi, Ankara: TÜRMOB Yayınları No:412.
- Arıkan, Y. (2000), “Haksız Rekabet Meslek Yaşantımızın Birinci ve Çözümlemesi Gereken En Temel Sorunumuzdur”. Mali Çözüm Dergisi, (53), 1-7.
- Çekici, N. (2009), Muhasebe Mesleğinde Uzmanlaşma. 1. Türkiye Haksız Rekabetle Mücadele Kongresi. TÜRMOB Yayınları No:367, 88-91.
- Dikmen, B. B. (2019), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Haksız Rekabetin Değerlendirilmesi: Giresun İl Merkezinde Bir Araştırma”. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (20), 89-109.
- Hair Jr, JF., Hult, GTM., Ringle, C., ve Sarstedt, M. (2016), A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). Sage Publications, Second Edition.
- İYMMO (2017), <http://www.istanbulymmo.org.tr/Data/Platform/151.pdf> (Erişim Tarihi 15.01.2018).
- Karasioğlu, F., ve Göktürk, İ.E. (2008), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mükelleflere Hizmet Sunum Kriterleri: Konya İli Örneği”. Mevzuat Dergisi, (123).
- Kurnaz, N., Altunal, I., ve Özbek, A. (2016), “Haksız Rekabeti Önleme Açısından TÜRMOB E-Birlik Yazılımı Hakkında Meslek Mensuplarının Değerlendirmeleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma”. Mali Çözüm Dergisi, (135), 13-29.
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., ve Barrett, K. C. (2011), Ibm Spss for Introductory Statistics: Use and Interpretation. Routledge Academic, 4th Edition.
- Ömürbek, V., ve Türkoğlu, T. (2013), “Muhasebe Meslek Mensupları Arasında Yaşanan Haksız Rekabet Üzerine Bir Araştırma.” Balıkesir University Journal of Social Sciences Institute. 16(30), 115-149.
- Sak, E. (2013), “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Haksız Rekabet Olgusu”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tugay, O., ve Kılıç, M. B. (2017), “Meslek Etiği ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Sözleşme Algısının Kuramsal Modeli”. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (22), 542-554.
- TÜRMOB (2007), Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Mesleklerine İlişkin Haksız Rekabet ve Reklam Yasağı Yönetmeliği, Ankara: Resmi Gazete (26707 sayılı).
- TÜRMOB Faaliyet Raporları (2010-2018). <https://www.turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/39ff0326-bc10-442b-8bf2-8b2d1d33fa2b/2018-faaliyet-rapor> (Erişim Tarihi 18.04.2019).
- Uysal, M. (2019), “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Etik Algısının Haksız Rekabet Davranışına Etkisi: Trabzon SMMMO’na Yönelik Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Uzay, Ş., ve Tanç, Ş. G. (2004), “Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması”. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (22), 94-104.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to determine opinions of public accountants in Turkey about the extent to which the methods that are considered to contribute to solving the unfair competition problem in the profession can be effective in solving this problem and to determine suggestions for solving the unfair competition problem. The study seeks answers to the following questions:

I. What are the opinions of accounting professionals about the methods that are considered to contribute to solving the unfair competition problem in the profession?

II. Is there any significant difference between the opinions of accounting professionals about the methods considered to contribute to solving the unfair competition problem in the profession in terms of title, gender, education level, professional experience, age and the region in which the profession is performed?

III. What are the suggestions of accounting professionals for solving the problem of unfair competition in the profession?

Also the hypothesis that there is a significant difference between the opinions of accounting professionals about the methods considered to contribute to solving the unfair competition problem in the profession in terms of title, gender, education level, professional experience, age and the region in which the profession is performed was tested.

This study was organized in a mixed method research model using a combination of quantitative and qualitative research methods and designed with the convergent parallel design which is a mixed method research design. The quantitative dimension of the research was arranged in accordance with the relational screening model, which is one of the general screening models, while the qualitative dimension was organized in accordance with the phenomenology pattern which is one of the qualitative research patterns. The study data was collected through a survey. The survey consists of two parts. The first part aims to identify the demographic characteristics of the participants while the second part consists of statements aimed at determining the opinions of the professionals about the methods considered to contribute to solving the unfair competition problem in the profession (5-point Likert) and an open ended question aimed at determining their suggestions for solving the problem of unfair competition.

A "scale of solutions to the problem of unfair competition in the accounting profession" was developed. The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) sampling adequacy test and Bartlett's test for sphericity were conducted to determine whether the data obtained through the pilot scheme of the survey was appropriate for factor analysis prior to the explanatory factor analysis. The KMO test and Bartlett's test for sphericity revealed that the research data was suitable for factor analysis. Furthermore, the reliability of the scale developed for the study was calculated with Cronbach's Alpha coefficient, which was calculated as 0,846. According to the TURMOB 2018 annual report, there are a total of 57,076 professionals consisting of 4,284 public accountants and 52,792 certified public accountants registered as freelancers in Turkey and this number constitutes the main population of the study. The research data was collected on a voluntary basis in the period from May to July 2019 in the seven geographical regions of Turkey from 512 accounting professionals out of this main population through the convenience sampling method.

The quantitative data was analyzed with a package program and the confidence level was 95%. Descriptive statistical methods, independent samples T test and ANOVA test were used to analyze the quantitative data, and Tukey test was used for multiple comparisons when there was a difference in the ANOVA test. While content analysis which is a qualitative research analysis method was used for the analysis of the qualitative data, statements made by the accounting professionals that offered solutions to unfair competition are presented in the study using the descriptive analysis method. In the quantitative dimension of the study, there were no statistically significant differences among the opinions of the professionals about the methods considered to contribute to solving the unfair competition problem in terms of title, age and professional experience while significant differences were determined in terms of gender, education level and the region where the profession was performed.

According to the quantitative data of the study, the arithmetic mean of the 13 statements given in the scale was measured as 3.96. According to the findings from the qualitative dimension of the research, the accountants who participated in the study had 30 suggestions under 9 categories to solve the unfair competition problem of the profession. When the quantitative and qualitative findings of the research were evaluated together, it was determined that the members of the accounting profession suggested the following more as a solution to the unfair competition problem: solving the payment collection problem, putting office standards into use, increasing chamber audits for the members of the profession, increasing ethics training, having service qualities increased by the members of the profession, complying with the minimum wage tariff, and regulating the increase in the number of professionals in parallel with the increase in the business volume. As a result, it can be said that regulations related to the abovementioned issues should be given priority in order to solve this problem of the profession. As can be understood from the research findings, there are very different suggestions for solving the problem of unfair competition in the profession. In this context, important progress can be made in solving the unfair competition problem in the profession if these suggestions are supported by professional organizations and legal regulations and practices aimed at finding a solution are put into effect.